

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004-2010 роки

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 32, ст.390)

Верховна Рада України постановляє:

1. Затвердити Загальнодержавну програму збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004-2010 роки (далі - Програма), що додається.
2. Кабінету Міністрів України при підготовці проектів законів про Державний бюджет України на відповідний рік передбачати видатки на реалізацію заходів, передбачених цією Програмою.
3. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ, 20 квітня 2004 року
N 1692-IV

Затверджено
Законом України
від 20 квітня 2004 року
N 1692-IV

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА ПРОГРАМА збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004-2010 роки

1. Загальна частина

Культурна спадщина України є невід'ємною частиною світового культурного надбання. Відносини щодо її збереження регулюються Конституцією України ([254к/96-ВР](#)), Законом України "Про охорону культурної спадщини" ([1805-14](#)), іншими нормативно-правовими актами.

Збереження і примноження культурних цінностей належать до пріоритетних напрямів політики держави у сфері культури. Відповідно до ратифікованих Верховною Радою України міжнародних конвенцій охорона культурної спадщини є міжнародно-правовим зобов'язанням нашої держави перед світовою спільнотою.

Ця Програма спрямована на вдосконалення правових, організаційних та матеріально-технічних засад у сфері охорони культурної спадщини і розрахована на період до 2010 року.

В Україні на державному обліку перебуває понад 130 тис. пам'яток, з них 57206 - пам'ятки археології (у тому числі 418 - національного значення), 51364 - пам'ятки історії (у тому числі 142 - національного значення), 5926 - пам'ятки монументального мистецтва (у тому числі 44 - національного значення), 16293 - пам'ятки архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтні (у тому числі 3541 - національного значення).

Функціонує 61 історико-культурний заповідник. До складу заповідників входять комплекси (ансамблі) пам'яток, що мають особливу культурну цінність, 13 заповідникам надано статус національних.

Близько 9400 населених пунктів України мають понад 70 тис. об'єктів культурної спадщини, що потребують дослідження та взяття на облік. 401 населений пункт включено до Списку історичних населених місць України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 року N 878 ([878-2001-п](#)).

До Списку всесвітньої спадщини включено Софійський собор з архітектурним ансамблем, Києво-Печерську лавру у м. Києві, історичний центр м. Львова. Готуються для подання до ЮНЕСКО матеріали щодо інших визначних пам'яток, зокрема пам'яток міста Кам'янця-Подільського, з метою включення їх до цього Списку.

Постановою Кабінету Міністрів України від 9 вересня 2002 року N 1330 ([1330-2002-п](#)) затверджено **Комплексну програму паспортизації об'єктів культурної спадщини на 2003-2010 роки**, що сприятиме вдосконаленню ведення обліку об'єктів культурної спадщини, забезпеченню їх державної реєстрації.

Держава виділяє кошти для фінансування державних цільових програм щодо збереження нерухомих пам'яток, однак в останні роки обсяг робіт з реставрації та ремонту пам'яток архітектури та містобудування значно зменшився, у зв'язку з чим потужності реставраційних організацій використовуються менше ніж на 20 відсотків.

На сьогодні понад 200 пам'яток архітектури національного значення потребують проведення найневідкладніших протиаварійних та консерваційних робіт.

Участь недержавних фінансових фондів у справі збереження об'єктів культурної спадщини є незначною.

Розв'язання проблем пам'яткоохоронної сфери, її розвиток та фінансове забезпечення потребують вдосконалення нормативно-правової бази.

Актуальним, зокрема, є питання внесення змін до Земельного кодексу України ([2768-14](#)) щодо необхідності погодження органами охорони культурної спадщини проектів відведення земельних ділянок, що приватизуються громадянами.

З метою запобігання незаконним діям, що призводять до пошкодження, руйнування, знищення, істотних змін пам'яток або їхніх територій, охоронюваних археологічних територій, необхідно внести зміни до Кримінального кодексу України ([2341-14](#)) та Кодексу України про адміністративні правопорушення ([80731-10](#), [80732-10](#)), що стосуються відповідальності посадових осіб органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, фізичних осіб за порушення законодавства у сфері охорони культурної спадщини.

Законодавством передбачено податкові пільги в частині звільнення від плати за землю заповідників, музеїв та інших закладів культури, пільгове оподаткування прибутку при проведенні пам'яткоохоронних робіт, однак необхідно також врегулювати питання заохочення фізичних та юридичних осіб до участі у фінансуванні заходів із збереження об'єктів культурної спадщини, зокрема шляхом надання їм відповідних пільг.

Потребує подальшого вдосконалення система обліку, використання, консервації, реставрації, музеєфікації об'єктів культурної спадщини, контролю за виконанням власниками, уповноваженими ними органами, користувачами зобов'язань щодо утримання пам'яток у належному стані.

2. Мета та основні завдання Програми

Мета Програми полягає у створенні більш сприятливих умов для розвитку сфери охорони культурної спадщини, забезпечення належного рівня збереження та використання об'єктів культурної спадщини в суспільному житті.

Основними завданнями Програми є:

забезпечення державного обліку та контролю за збереженням і використанням об'єктів культурної спадщини;

сприяння залученню інвестицій у діяльність щодо збереження, реставрації, реабілітації і використання пам'яток;

створення розвинутої інфраструктури науково-дослідних, проектних, реставраційних, реабілітаційних та інших організацій у цій сфері;

удосконалення законодавчого забезпечення охорони та використання об'єктів культурної спадщини;

удосконалення управління у сфері охорони культурної спадщини;

створення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для наукової, проектної та виробничої діяльності у сфері охорони культурної спадщини;

сприяння залученню об'єктів культурної спадщини до національних та світових туристичних маршрутів;

подальший розвиток міжнародного співробітництва у сфері охорони культурної спадщини.

3. Заходи, спрямовані на забезпечення виконання завдань Програми

Для забезпечення виконання завдань Програми передбачається здійснити такі заходи:

1) підготувати пропозиції щодо:

внесення змін до Закону України "Про охорону культурної спадщини" ([1805-14](#)).

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Держбуд, Мінфін, Мінекономіки, Національна академія наук, Мін'юст.

2004 рік;

внесення змін до Кримінального кодексу України ([2341-14](#)) та Кодексу України про адміністративні правопорушення ([80731-10](#), [80732-10](#)), що стосуються відповідальності посадових осіб органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, фізичних осіб за порушення законодавства у сфері охорони культурної спадщини.

Мін'юст, МВС, Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини.

2004 рік;

внесення змін до Земельного кодексу України ([2768-14](#)) щодо необхідності погодження органами охорони культурної спадщини проектів відведення земельних ділянок, що приватизуються громадянами.

Держкомзем, Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Мін'юст.

2004 рік;

проекту закону про перелік пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації.

Мінкультури, Держбуд, Державна служба охорони культурної спадщини, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004 рік;

2) розробити та затвердити в установленому законодавством порядку:

Положення про історичне населене місце України.

Держбуд, Мінекономіки, Мінфін,
Мінкультури, Державна служба охорони
культурної спадщини, Національна
академія наук, Держтурадміністрація.

2004-2005 роки;

Список охоронюваних археологічних територій України.

Мінкультури, Державна служба охорони
культурної спадщини, Національна
академія наук.

2004 рік;

**Порядок проектування, фінансування і здійснення комплексної
регенерації районів історичної забудови.**

Держбуд, Мінекономіки, Мінфін,
Мінкультури, Державна служба охорони
культурної спадщини, Національна
академія наук.

2004-2005 роки;

Порядок видачі та зразок кваліфікаційного документа
(відкритого листа), необхідного для одержання дозволу на
проведення археологічних розвідок та розкопок.

Мінкультури, МОН, Мін'юст,
Національна академія наук,
Державна служба охорони культурної
спадщини.

2004 рік;

Порядок передачі архівній установі наукової документації з
польових досліджень.

Держкомархів, Мінкультури,
Державна служба охорони культурної
спадщини, Національна академія наук.

2004 рік;

Положення про державне замовлення на проведення
ремонтно-реставраційних робіт на об'єктах культурної спадщини.

Мінекономіки, Мінкультури, Держбуд,
Державна служба охорони культурної
спадщини.

2004 рік;

Порядок виявлення та обліку об'єктів культурної спадщини.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Держбуд, Національна академія наук.

2004 рік;

Державні норми щодо проведення робіт з реставрації, консервації, реабілітації та музеєфікації пам'яток.

Держбуд, Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини.

2004-2005 роки;

Порядок розробки, погодження та затвердження генеральних планів історико-культурних заповідників.

Держбуд, Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини.

2004-2005 роки;

зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2001 року N 1195 ([1195-2001-п](#)) "Про затвердження Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним бюджетом та місцевими бюджетами" щодо запровадження коригувальних коефіцієнтів до фінансових нормативів бюджетної забезпеченості видатків місцевих бюджетів на культуру і мистецтво, розрахованих виходячи з кількості об'єктів культурної спадщини, предметів основного фонду музеїв, охорона яких здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету.

Мінфін, Мінкультури, Держбуд, Державна служба охорони культурної спадщини, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004 рік;

зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 року N 1761 ([1761-2001-п](#)) "Про занесення пам'яток історії, монументального мистецтва та археології національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України" щодо уточнення переліку пам'яток відповідно до класифікації об'єктів культурної спадщини.

Мінкультури, Держбуд, Державна служба охорони культурної спадщини, Національна академія наук, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004 рік;

бюджетну програму "Заходи з охорони культурної спадщини, паспортизації, інвентаризації та реставрації пам'яток культурної спадщини" і передбачати кошти для її виконання у проектах законів про Державний бюджет України на відповідний рік.

Мінфін, Мінекономіки, Мінкультури,
Держбуд, Державна служба охорони
культурної спадщини.

2004 рік;

3) готувати кадри для сфери охорони культурної спадщини та підвищувати їх кваліфікацію. Для цього слід забезпечити:

запровадження атестації фахівців-реставраторів (науковців, проєктантів, виробничників) з подальшим її систематичним проведенням.

Мінкультури, Державна служба охорони
культурної спадщини, Держбуд.

2005 рік;

запровадження атестації фахівців-дослідників у сфері охорони пам'яток археології з подальшим її систематичним проведенням.

МОН, Мінкультури, Державна служба
охорони культурної спадщини,
Національна академія наук.

2005 рік;

підготовку та перепідготовку фахівців з питань охорони пам'яток у навчальних закладах усіх рівнів акредитації.

МОН, Мінкультури, Державна служба
охорони культурної спадщини, Держбуд.

Постійно;

розроблення переліку спеціальностей у сфері охорони культурної спадщини, в тому числі для наукових установ та навчальних закладів усіх рівнів акредитації.

МОН, Мінпраці, Мінкультури, Державна
служба охорони культурної спадщини,
Держбуд, ВАК.

2004 рік;

підготовку фахівців-реставраторів у вищих навчальних закладах, підвищення їх кваліфікації у вітчизняних спеціалізованих реставраційних організаціях, а також сприяння їх підготовці в організаціях і навчальних закладах інших держав.

МОН, Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, МЗС.

Постійно;

підготовку та видання підручників і навчально-методичних посібників для фахівців з пам'яткоохоронної і реставраційної справи.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, МОН, Національна академія наук.

2004-2010 роки;

комплектування бібліотечних фондів підручниками і навчально-методичними посібниками для фахівців з пам'яткоохоронної і реставраційної справи.

Мінекономіки, Мінфін, МОН, Мінкультури, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004-2010 роки;

4) здійснити такі заходи із збереження та використання об'єктів культурної спадщини:

проведення **інвентаризації** об'єктів культурної спадщини.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Держбуд, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, Національна академія наук разом з Українським товариством охорони пам'яток історії та культури (за згодою).

Постійно;

забезпечення перевірки стану збереження і наявності культурних цінностей у переданих релігійним громадам культових спорудах, що є пам'ятками.

Мінкультури, Держбуд, Державна служба охорони культурної спадщини, Держкомрелігій, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004-2006 роки;

доповнення Списку історичних населених місць України.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Держбуд, Національна академія наук, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з Українським товариством охорони пам'яток історії та культури (за згодою).

2004-2010 роки;

проведення обстеження стану пам'яток з метою визначення об'єктів, на яких необхідно першочергово провести дослідні, протиаварійні та консерваційні роботи, та складення їх переліку.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Держбуд, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004-2005 роки;

сприяння розвитку матеріально-технічної бази науково-дослідних організацій у сфері охорони культурної спадщини.

Мінкультури, Держбуд, Державна служба охорони культурної спадщини, Мінекономіки, Мінфін.

Постійно;

сприяння розвитку матеріально-технічної бази науково-реставраційних організацій.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з органами місцевого самоврядування.

Постійно;

забезпечення оновлення та розвитку матеріальної бази державних історико-культурних заповідників.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Мінекономіки, Мінфін, Держбуд, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

Постійно;

забезпечення розробки генеральних планів історико-культурних заповідників.

Мінкультури, Держбуд, Державна служба охорони культурної спадщини, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004-2010 роки;

забезпечення видачі історико-культурним заповідникам державних актів на право постійного користування землею.

Держкомзем, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з органами місцевого самоврядування.

2004-2010 роки;

забезпечення виконання науково-дослідних і проектних робіт із розроблення історико-архітектурних опорних планів та проектів зон охорони пам'яток, визначення меж і режимів використання територій історичних ареалів населених місць, проведення інвентаризації забудови для подальшого розроблення генеральних планів історичних населених місць.

Держбуд, Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004-2010 роки;

забезпечення комплексної регенерації історичних ареалів населених місць.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

Постійно;

проведення обстеження стану пам'яток садово-паркового мистецтва, здійснення заходів щодо їх збереження та використання.

Держбуд, Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Мінекоресурсів, Національна академія наук.

2004-2010 роки;

проведення досліджень, вивчення історичних кладовищ, поховань та меморіалів, здійснення заходів щодо їх збереження.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Держбуд, Національна академія наук.

2004-2010 роки;

забезпечення ведення **моніторингу** об'єктів культурної спадщини.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Держбуд, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

Постійно;

розроблення і застосування неруйнівних методів дослідження археологічних пам'яток з використанням спеціальних технологій, механізмів і приладів.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Національна академія наук, Мінекономіки, Мінфін.

Постійно;

5) здійснити заходи з популяризації та розвитку об'єктів культурної спадщини:

забезпечення видання науково-методичної, навчальної літератури з питань дослідження, охорони та реставрації пам'яток.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Мінекономіки, Держбуд, МОН, Національна академія наук.

Постійно;

комплектування бібліотечних фондів науково-методичною та навчальною літературою з питань дослідження, охорони та реставрації пам'яток.

Мінекономіки, Мінфін, Мінкультури, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004-2010 роки;

сприяння діяльності громадських, науково-дослідних, проектних організацій, підприємств будівельних матеріалів, спеціалізованих організацій та майстерень у питаннях охорони культурної спадщини.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Мінекономіки, Держбуд, МОН, Національна академія наук, органи місцевого самоврядування.

Постійно;

розроблення пропозицій щодо створення нових історико-культурних заповідників та археологічних парків.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Мінекономіки, Мінфін, МОН, Держбуд, Національна академія наук, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004-2006 роки;

забезпечення музеєфікації найбільш цінних і видовищних об'єктів культурної спадщини.

Мінкультури, Державна служба охорони культурної спадщини, Держбуд, Національна академія наук, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2004-2010 роки;

сприяння залученню об'єктів культурної спадщини до національних і міжнародних туристичних маршрутів.

Держтурадміністрація, Мінкультури, Держбуд, Державна служба охорони культурної спадщини, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

Постійно;

підготовка і видання інформаційних проспектів, туристичних карт, а також ілюстрованих путівників музеїв, заповідників, по найбільш визначних пам'ятках та історичних місцях України (з їх відповідною категоризацією).

Держтурадміністрація, Держкомінформ, Мінкультури, Держбуд, Державна служба охорони культурної спадщини, Рада міністрів Автономної Республіки

Крим, обласні, Київська та
Севастопольська міські
держадміністрації, Мінфін,
Мінекономіки.

Постійно;

включення до навчальних планів навчальних закладів заходів з
ознайомлення учнів та студентів з визначними об'єктами культурної
спадщини України, навчальних курсів з пам'яткознавства.

МОН, Мінкультури, Державна служба
охорони культурної спадщини,
Рада міністрів Автономної Республіки
Крим, обласні, Київська та
Севастопольська міські
держадміністрації.

2005 рік;

сприяння діяльності в Україні міжнародних пам'яткоохоронних
фондів та організацій, зокрема Українського комітету Міжнародної
ради з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS), Українського
комітету міжнародної ради музеїв (ICOM).

Мінкультури, Державна служба охорони
культурної спадщини, Мінфін, МЗС.

Постійно;

вивчення питання щодо умов вступу України до Європейської
мережі археологічних парків (EXARS) та до Міжнародного центру
вивчення, охорони та реставрації культурних надбань (ICCROM).

МЗС, Мінкультури, Державна служба
охорони культурної спадщини, Мінфін.

2004-2005 роки;

підготовка пропозицій щодо доповнення Списку
всесвітньої спадщини об'єктами культурної спадщини України.

Мінкультури, Державна служба охорони
культурної спадщини, Мінфін, МЗС,
Рада міністрів Автономної Республіки
Крим, обласні, Київська та
Севастопольська міські
держадміністрації.

2004-2010 роки;

забезпечення виконання міжнародних договорів України з
охорони пам'яток, ратифікованих Верховною Радою України.

Мінкультури, МЗС.

Постійно.

4. фінансове забезпечення

Для фінансового забезпечення виконання Програми залучаються в установленому законодавством порядку кошти державного та місцевих бюджетів, фондів охорони пам'яток (у тому числі міжнародних), благодійні внески юридичних і фізичних осіб та кошти з інших джерел фінансування, не заборонених законодавством.

5. Очікувані результати

Виконання Програми повинно дати поштовх позитивним зрушенням у сфері охорони культурної спадщини. Це стосується передусім усвідомлення суспільством необхідності збереження пам'яток для нинішнього і майбутніх поколінь як важливого чинника патріотичного виховання громадян, розвитку національної свідомості Українського народу, підтримки національно-культурної самобутності національних меншин в Україні.

Виконання Програми сприятиме:

удосконаленню нормативно-правової бази у сфері охорони культурної спадщини;

поліпшенню фінансування заходів із збереження та використання пам'яток, залученню інвестицій до цієї сфери, що повинно забезпечити скорочення у 2010 році видатків державного бюджету на пам'яткоохоронні заходи на 30 відсотків коштів, спрямованих на збереження і реставрацію пам'яток;

розвиткові туристичної галузі;

входженню України до європейської спільноти як держави, що виконує свої міжнародно-правові зобов'язання у сфері охорони культурної спадщини.

6. Контроль за виконанням Програми

Контроль за виконанням Програми здійснює Міністерство культури і мистецтв України за участю інших міністерств, центральних та місцевих органів виконавчої влади, відповідальних за виконання заходів Програми.

Міністерство культури і мистецтв України щороку подає Кабінету Міністрів України і Верховній Раді України звіти та відповідну інформацію про хід виконання Програми.

Кабінет Міністрів України на підставі одержаної інформації здійснює коригування визначених Програмою заходів, їх змісту та обсягів фінансування.